

ПРЕОБРАЗУВАНЕ ЧРЕЗ ВЛИВАНЕ И СЛИВАНЕ НА ТЪРГОВСКИ ДРУЖЕСТВА СПОРЕД ТЪРГОВСКИЯ ЗАКОН И ЕВРОПЕЙСКОТО ДРУЖЕСТВЕНО ПРАВО

I

Вливането и сливането са много близки от икономически и юридически аспект форми на преобразуване (преустройство) на търговски дружества. По тази причина Трета директива 75/855/ЕИО и редица европейски законодателства не ги третират като отделни форми на преобразуване, а само като сливане (чрез придобиване и чрез учредяване на ново дружество). При вливането и сливането преобразуваните се дружества се прекратяват без ликвидация, като търговското им предприятие (имуществото) преминава по правилата на общото (универсалното) правоприемство върху друго дружество, а съдружниците (акционерите) на прекратените дружества придобиват членство в дружеството-правоприемник. Разликата между двете форми на преобразуване е, че при първата дружеството-правоприемник е съществуващо (приемащо), а при втората е новоучредено. При вливане преобразуваното се дружество може да бъде едно, а при сливане преобразуваните се (прекратените) дружества трябва да са най-малко две. Вливането и сливането на търговски дружества е форма на концентрация на стопанска дейност, която се различава от другите форми по прекратяването на участниците в нея като стопански и правни субекти и правоприемството между тях.

Вливането и сливането може да бъде обикновено или смесено. При първото преобразуваните се дружества и дружеството-правоприемник (приемащо или новоучредено) са от един и същи вид, а при второто те са от различен вид. Възможно е преобразуваните се дружества да са от различен вид, а дружеството-правоприемник да е от вид, който да съвпада с този на някое от прекратените дружества, или да е от друг вид. Възможно е също всички преобразуващи се дружества да са от един и същи вид, а приемащото или новоучреденото дружество да е от друг вид. Недопустимо е вливането да се съчетае с преобразуване чрез промяна на правната форма на приемащото дружество (вж. чл. 262, ал. 2 ТЗ).

Вливането и сливането може да е същинско или несъщинско. При първото участващите в преобразуването дружества нямат дялово участие едно в друго. При второто едно дружество е съдружник или акционер в друго. Спецификата на несъщинското вливане е отчетена от чл. 262у, ал.2, т. 2 и ал. 3, т. 1 и 3 от ТЗ при увеличаване капитала на приемащо дружество. Тази специфика е в основата на създадената през 2005 г. (ДВ, бр. 66) ал. 3 на чл. 263т ТЗ, в която е уредено т.нар. възходящо вливане. При него еднолично търговско дружество се влива в дружество, което е едноличен титуляр на капитала на вливащото се

дружество. При това преобразуване не се определя съотношение на замяна и неговият фактически състав е опростен.¹

II

Вливането и сливането на търговски дружества е резултат от смесен фактически състав, тъй като включва частноправни и публичноправни елементи. Задължителни частноправни елементи на фактическия състав са договорът (проектодоговорът) за вливане или сливане, докладите на управителните органи (съдружниците с право на управление) на участващите в преобразуването дружества, докладите на проверителите и решенията на общите събрания (съдружниците) на тези дружества. Фактическият състав на вливането и сливането е значително опростен, ако всички участващи в преобразуването търговски дружества (преобразуващи се, приемащо и новоучредено) са персонални (СД или КД). В този случай не е необходимо да се изготвят двата вида доклади, т.е. те са факултативни елементи от фактическия състав на преобразуването. Но по искане на съдружник с право на управление в едно от участващите дружества окръжният съд по седалището му трябва да назначи проверител, който да извърши и проверка на всички участващи в преобразуването персонални дружества (вж. чл. 263т, ал. 2 ТЗ). С изменението и допълнението на ТЗ през 2005 г. (ДВ, бр.66) значително се опрости фактическият състав на преобразуването, когато еднолични търговски дружества се вливат в приемащо еднолично дружество и едноличен собственик на капитала на всички дружества е едно и също лице. Опростен е и фактическият състав при вливане на еднолично в приемащо дружество, което е едноличен титуляр на капитала на преобразуващото се (вливащото се) дружество. Особеностите на тези преобразувания са разгледани по-нататък.

Фактическият състав на вливането и сливането завършва с публично-правен елемент – вписване на преобразуването в търговския регистър. Този състав може да включва и факултативни елементи. По-скоро само теоретично е възможно преобразуването да се инициира единствено от лицата, които представляват преобразуващите се и приемащото дружество и сключват договора (проектодоговора) за вливане или сливане. Обикновено първо се приема решение от управителния орган (например от съвета на директорите) или от общото събрание (например на ООД) за бъдещото преобразуване, въз основа на което представителите (например изпълнителен директор на АД или управител на ООД) започват преговори за

¹ Търговският закон не урежда другия вид възходящо вливане, при което дъщерно дружество, което не е еднолично, се влива в дружество-майка, както и низходящото вливане, при което дружество-майка се влива в дъщерно дружество. Не е регламентирано и сливането на дружество-майка и дъщерно дружество. Трета директива (чл. 25-27) урежда облекчен ред за тези вливания и сливания.

сключване на договор за преобразуване. При воденето на тези преговори между страните може да се отправят и писма за намеренията.²

Липсата или съществен порок в задължителен елемент от фактическия състав на вливането или сливането са основание за оспорване на преобразуването по чл. 263о ТЗ и за обявяване недействителността на новоучреденото при сливане дружество по чл. 263п ТЗ. Липсата или порокът във факултативен елемент от фактическия състав не оказват влияние върху действителността на преобразуването.

Договорът за преобразуване е първият задължителен елемент от фактическия състав на вливането и сливането на търговски дружества, тъй като трябва да се сключи, преди те да приемат решение за преобразуване. Но договорът може да бъде и завършващият елемент от частноправните елементи на фактическия състав. Съгласно чл. 262д, ал. 2 ТЗ договорът за преобразуване може да се сключи и след вземането на решение за преобразуване от преобразуващите се дружества. В този случай трябва да се подпише проект за договор, за който се прилагат всички правила от договора за преобразуване (сключване, форма, съдържание). За дата на договора за преобразуване се смята тази на проектодоговора. Поради това сключването на проектодоговор може да направи безпредметно сключването на втори (окончателен) договор. Ако общото събрание на участващите в преобразуването дружества одобри с решението си проекта за договор, той ще има действие на договор за преобразуване. Сключването на втори договор е необходимо само ако това изрично е предвидено в решенията за преобразуване, с които се одобрява проектодоговорът (вж. чл. 262о, ал. 3 ТЗ). А това сключване е наложително, ако с решенията са внесени промени в съдържанието на проекта за договор. Но и в този случай за дата на договора за преобразуване се смята тази на проектодоговора.

Страни по договора за преобразуване са всички участващи дружества – преобразуващите се и приемащото (при вливане) или само преобразуващите се (при сливане). Договорът е един и когато сливащите се дружества са повече от две или вливащите се са повече от едно.

Договорът за вливане или сливане трябва да се сключи по общия ред – от органните представители на участващите в преобразуването дружества или от упълномощени от тях лица.³

² За тяхната правна същност и значение вж. *Стойчев, К.* Писма за намеренията – обща характеристика и някои разграничения. - Правна мисъл, 2005, N 2, с. 35-52.

³ За СД това са съдружниците с право на представителство, а не на управление. Вж. *Антонова, А.* Събирателно дружество. С., 2004, с. 221. Според друго становище договорът се сключва от съдружниците с право на управление (за СД и КД). Вж. *Калайджиев, А.* Преобразуване на търговски дружества. С., 2005, с. 94 и *Голева, П.* Коментар на промените в Търговския закон. С., 2003, с. 183. (за договора при разделяне и отделяне с придобиване). Приема се, че прокуристът и обикновеният търговски пълномощник нямат право да сключват договор за преобразуване, тъй като подобно правно действие надхвърля обема на представителната им власт.

Управителен и представителен орган съвпадат винаги само при ООД – това е управителят на дружеството. При СД е възможно един или част от съдружниците да управляват дружеството, а друг или част от тях да го представляват. Управление и представителство може да е разпределено и между комплементарите в КД. Масова практика при АД е съветът на директорите или управителният съвет (с одобрение на надзорния съвет) да овластяват едно или повече лица от съставите си да представляват дружеството на основание чл. 235, ал. 2 ТЗ. Тази възможност е налице и за КДА. В тези случаи управителен орган на АД или КДА е съответният съвет, а представител на дружеството е овластеното от неговия състав лице (лица) по чл. 235, ал. 2 ТЗ.

Договорът (проектодоговорът) за преобразуване трябва да се сключи в писмена форма с нотариална заверка на подписите. Тази форма е за действителност.

Договорът (проектодоговорът) за преобразуване има установено от закона минимално съдържание.

Съгласно чл. 262ж, ал. 2 ТЗ договорът трябва да посочва правната форма, фирмата и седалището на всяко от преобразуващите се и приемащото дружество. Необходимо е той да съдържа съотношението на замяна на акциите или дяловете, определено към конкретна дата, която не може да е по-рано от 6 месеца преди датата на договора. В него трябва да са определени по размер и срок паричните плащания, които са необходими за постигане на еквивалентно съотношение на замяна.

В договора трябва да се опишат дяловете, акциите или членството, което всеки съдружник или акционер придобива в новоучреденото или приемащото дружество. Ако това дружество е АД, трябва да се определят условията относно разпределянето и предаването на акциите (например как се разпределят между акционерите обикновените и привилегированите акции или поименните акции и акциите на приносителя).⁴

В договора за преобразуване трябва да е посочен моментът, от който действията на преобразуващите се дружества се смятат за извършени за сметка на новоучреденото или приемащото дружество за целите на счетоводството. Тази дата може да съвпада с датата на преобразуването (вписването на вливането или сливането от съда по седалището на приемащото или новоучреденото дружество) или да бъде определена към по-ранен момент (например от датата на договора или от датата на съставяне на доклада на проверителя). Датата за целите на счетоводството може да предхожда датата на договора, но с не повече от 6 месеца (вж. чл. 263ж, ал. 2 ТЗ). Но за целите на

⁴ Не е задължително в договора да се индивидуализира депозитарят и да се посочва срок за предаване на временните удостоверения. Обратно (вж. *Калайджиев, А.* Цит. съч., с. 96 и *Голева, П.* Цит. съч., с. 193). Данни за упълномощения депозитар трябва да се посочат в доклада на управителния орган (вж. чл. 262и, ал. 2 и чл. 262ч, ал. 2 ТЗ). Максималният срок за предаване на временните удостоверения и акциите е определен от закона – 2 месеца след вписването (вж. чл. 262ч, ал. 3 ТЗ).

данъчното облагане всички действия за периода от по-ранната дата до датата на преобразуването се смятат за извършени от преобразуващите се дружества. Преобразуващите се (прекръпяващите се поради вливане или сливане) дружества се облагат с корпоративен данък за периода от началото на годината до датата на преобразуването. Това облагане е окончателно. Приемашото или новоучреденото дружество трябва да внесе разликата между начислените данъци с натрупване и направените авансови вноски в 30-дневен срок от датата на преобразуването (вж. чл. 42 ЗКПО).

В договора трябва да се определят правата, които новоучреденото или приемащото дружество предоставя на акционерите от преобразуващите се дружества, които имат особени права, както и правата на притежателите на ценни книги, които не са акции (например на облигационерите).

В него е необходимо да бъде посочено и всяко предимство, което се предоставя на проверителите, както и на членовете на управителните и контролните органи на участващите в преобразуването дружества (например предоставени акции или определено обезщетение за членовете на управителен или контролен орган, които в резултат от преобразуването губят това си качество).

В договора за преобразуване не е нужно да се включва уговорка, че цялото имущество на преобразуващите се дружества преминава при условията на общо правоприемство върху приемащото или новоучреденото дружество, тъй като това е неизменна и най-важна последица на преобразуването, която е определена от закона и настъпва по право. Но договорът не може и да ограничи действието на правоприемството, като изрично изключи елементи на имуществото. По отношение на прехвърлими елементи (права и задължения) подобни клаузи са нищожни.

Следователно по своята правна същност договорът за преобразуване е многостранна сделка, тъй като волеизявленията на преобразуващите се и приемащото дружество съвпадат по съдържание и са насочени към постигане на една обща цел – тяхното вливане или сливане. Договорът за преобразуване наподобява подготвителния договор за учредяване на търговско дружество по чл. 66 ТЗ. Но този договор е факултативен елемент от фактическия състав на образуването на търговско дружество, за който не са предвидени императивни правила относно неговата форма, съдържание и действие. При липса на специална нормативна уредба в ТЗ, спрямо договора за преобразуване трябва да се прилага ЗЗД.⁵

Съгласно чл. 262з, ал. 1 ТЗ договорът за преобразуване има действие от момента на сключването му за всяко от преобразуващите се и приемащото

---

⁵ В литературата договорът за преобразуване се определя като договор на дружественото право или като договор, който има дружествено-правен характер (вж. *Голева, П.* Цит. съч., с. 188 и *Калайджиев, А.* Цит. съч., с. 93). Приема се, че не е коректно този договор да се определя като облигационен (вж. *Григоров, Г.* Вливане и сливане на търговски дружества (гл. 16 на Търговския закон). С., 2001, с. 65).

дружество. Тъй като договърът е само елемент от фактическия състав на преобразуването, неговото правно действие е различно (не съвпада) с действието на целия фактически състав (когато всички елементи са налице). С договора за преобразуване страните се задължават да извършат всички следващи действия (елементи) от фактическия състав на преобразуването – да се изготвят доклади от управителните органи (съдружниците с право на управление), да се извърши проверка от регистрирани одитори, да се вземат решения за преобразуване и др. При неизпълнение на тези задължения е недопустимо принудително изпълнение, тъй като договърът не може да задължи подписалите го дружества да участват в преобразуването. Когато той не бъде одобрен с решение дори на едно от дружествата, се прекратява. В този случай не се носи отговорност за вреди (вж. чл. 262з, ал. 1 ТЗ). По освобождение от тази отговорност договърът за преобразуване също се различава от подготвителния договър за учредяване на търговско дружество, при неизпълнение на задълженията по който страните отговарят за причинените вреди. Няма да се носи отговорност за вреди и когато договърът е одобрен, но по една или друга причина преобразуването не се впише в търговския регистър.

Съгласно чл. 262з, ал. 2 ТЗ преди решението за преобразуване договърът може да бъде прекратен от управителния орган на дружеството. Текстът оставя съмнение дали се признава специално правомощие на управителния орган, когато той е различен от представителния орган на дружеството (например на съвета на директорите или на управителния съвет, ако договърът е сключен от изпълнителен член, овластен по чл. 235, ал. 2 ТЗ), или под управителен орган трябва да се разбира представителен орган. Предпочитание следва да се даде на второто тълкуване.⁶

Съгласно чл. 262з, ал. 2 ТЗ договърът за преобразуване може да се прекрати и след вземането на решението за преобразуване, т.е. след като той е одобрен от общото събрание на съдружниците (акционерите). Прекратяването на договора може да стане чрез второ решение на общото събрание (съдружниците), взето с изискуемото мнозинство по чл. 262п ТЗ, с което да се обезсили първото решение (решението за преобразуване). Това второ решение може да се приеме до завършване на фактическия състав на преобразуването – вписването му в търговския регистър.

По аргумент за обратното от чл. 262з, ал. 1 ТЗ следва, че когато договърът за вливане или сливане е прекратен по чл. 262з, ал. 2 ТЗ (от управителния орган или с второ решение на общото събрание на дружеството), се носи отговорност за вреди пред другите участващи в преобразуването дружества. Тази отговорност се определя като преддоговорна.⁷

⁶ Калайджиев, А. Цит. съч., с.101.

⁷ Вж. пак там. В литературата е спорно дали отговорността е само за претърпени загуби или обхваща обезщетяване и на пропуснатите ползи. Според А. Калайджиев отговорността е за двата вида вреди. Според друго мнение отговорността при неизпълнение на задълженията по

В литературата се приема, че общото събрание (съдружниците) може да одобри договора с решението за преобразуване или да не го одобри, но не може да внася промени в него. Съображението е, че внасянето на промени може всъщност да обезсмисли защитата на съдружниците или акционерите, тъй като е възможно преобразуването да се извърши при съвсем различни параметри от предварително обявените. Общото събрание или съдружниците не са компетентни да сключват сделки с трети лица. И тъй като договорът е вече сключен и е породил действие, решението за преобразуване на едно от дружествата не може да има сила за останалите участници в преобразуването.⁸

Изтъкнатите аргументи са убедителни, но защо трябва да се отрича възможността за внасяне на промени в договора за преобразуване, ако решенията на всички участващи в преобразуването дружества напълно съвпадат по съдържание? Интересите на съдружниците (акционерите) са гарантирани от изискуемото единодушие или квалифицирано мнозинство от $\frac{3}{4}$ от капитала (представените акции с право на глас) за приемане на решението за преобразуване. В редица случаи определеното в договора съотношение на замяна може на практика съществено да е променено към момента на приемане на решението за преобразуване (особено ако е определено към дата, която с месеци предхожда датата на договора и участващите в преобразуването дружества са продължили да извършват дейност). На практика съотношението на замяна няма да е променено само ако след датата, към която е определено, преобразуващите се и приемащото дружество не са извършвали дейност (сделки), т.е. не са придобивали права или поемали задължения в процеса на преобразуване. В тези случаи промененият договор ще има действието на проект за договор. Представителите на участващите в преобразуването дружества трябва да внесат в него промените в съответствие с решенията. Следва да се внесат и необходимите корекции в докладите на управителните органи (съдружниците с право на управление) и проверителите. В този смисъл договорът за преобразуване ще се сключи окончателно след вземането на решенията за преобразуване.

От чл. 262з, ал. 1 ТЗ следва, че договорът за преобразуване се сключва под прекратително условие. Той поражда действие от момента на сключването му и се прекратява, ако не бъде одобрен с решението за преобразуване на едно от участващите дружества. Прекратяването на договора обезсилва и всички извършени на неговото основание действия (докладите на управителните органи и докладите на проверителите). Одобряването на договора означава, че условието не се е сбъднало и той

подготвителен договор е само за причинените вреди, но не и за пропуснати ползи (вж. *Таджер, В.* Капиталови търговски дружества. С., 1994, с. 32). Друг е въпросът как на практика могат да се докажат пропуснати ползи при неосъществено вливане или сливане. Значително по-лесно доказуеми са претърпените загуби (например разходите по преобразуването).

⁸ *Кацарски, А.* Търговски закон. Коментар. С., 2004, с. 43; *Калайджиев, А.* Цит. съч., с. 100.

окончателно се стабилизира като елемент от фактическия състав на преобразуването.⁹

Вторият елемент от фактическия състав на вливането и сливането е съставянето на писмени доклади от управителните органи (съдружниците с право на управление на персонални дружества). Доклади трябва да се съставят както от преобразуващите се (прекрътяващите се) дружества, така и от приемащото дружество (при вливане). Докладите трябва да се приемат с решение според изискуемите по закон и учредителен акт кворум и мнозинство.

Съгласно чл. 262и, ал. 2 ТЗ докладът трябва да съдържа подробна правна и икономическа обосновка на договора за вливане или сливане. Необходимо е да се обърне особено внимание на съотношението на замяна. В доклада трябва да се посочат данни за назначения проверител и за упълномощения депозитар, както и трудностите по оценяването, ако такива са възникнали. Когато новоучреденото дружество (при сливане) е капиталово или ще се извърши увеличаване на капитала на приемащото дружество (при вливане), докладът трябва да съдържа данни и за преминаващото към това дружество имущество, въз основа на което се установява размерът на капитала на новоучреденото дружество, който не може да бъде по-голям от чистата стойност на това имущество, както и размерът на увеличаването на капитала на приемащото дружество, който също не може да бъде по-голям от чистата стойност на преминаващото имущество.

Договорът за преобразуване и докладът на управителния орган (съдружниците с право на управление) трябва да се представят в съда по седалището на всяко преобразуващо се и приемащо дружество. Представянето на документите за участващите капиталови дружества се обнародва в "Държавен вестник" в срок не по-малко от 30 дни преди датата на общото събрание за вземане на решението за преобразуване (вж. чл. 262к ТЗ).

Третият елемент от фактическия състав на вливането и сливането е изготвяне на доклад от нарочен проверител за всяко преобразуващо се и приемащото дружество. Проверителят се назначава от управителния орган или от съдружниците с право на управление на всяко от участващите в преобразуването дружества. Назначаването трябва да става с решение, прието според изискуемите по закон и учредителен акт кворум и мнозинство. Не е предвидено между съответното дружество и проверителя да се сключва договор, в който да се конкретизират правата и задълженията на

⁹ В литературата сключеният преди приемане на решението за преобразуване договор се определя като висящо недействителен или сключен под отлагателно условие (вж. Григоров, Г. Цит. съч., с. 91-92). Но представителите на дружествата не действат без представителна власт, за да се черпи аргумент от чл. 42, ал. 2 ЗЗД. Договорът за преобразуване не може да бъде сключен под отлагателно условие, тъй като чл. 262з, ал. 1 ТЗ е категоричен – той поражда действие от момента на сключването му. Против квалифициране на договора за преобразуване като сключен под прекратително условие вж. Калайджиев, А. Цит. съч., с. 99-100.

проверителя при извършване на проверката. Ако такъв договор се сключи, по своята правна същност той ще бъде договор за поръчка. По общо искане на управителните органи съдът по седалището на новоучреденото или приемащото дружество може да назначи общ проверител за всички участващи в преобразуването дружества.¹⁰

Съгласно чл. 262л, ал. 3 ТЗ проверителят трябва да е регистриран одитор. Проверител не може да бъде лице, което през последните две години е било одитор на дружеството, което го назначава или което е изготвило оценка на непарична вноски. Назначеният проверител не може да бъде избран за одитор на някое от участващите в преобразуването дружества две години след датата на преобразуването.

За изготвяне на доклада проверителят трябва да има осигурен достъп до информация и писмени материали не само от дружеството, което го е назначило, но и от всички други участващи в преобразуването дружества (вж. чл. 262л, ал. 4 ТЗ).

Докладът на проверителите (общият доклад на проверителя, назначен от съда) е предвиден в интерес на съдружниците (акционерите) на преобразуващите се и приемащото дружество. Той трябва да съдържа оценка дали предвиденото в договора за преобразуване съотношение на замяна е адекватно и разумно. За тази цел докладът трябва да посочва използваните методи при определяне на съотношението на замяна и доколко използването на тези методи е подходящо и правилно в конкретния случай. Необходимо е да се отбележат стойностите, получени при използване на всеки метод, и относителното значение на всеки метод при определяне стойността на акциите или дяловете. Трябва да се посочат и особените затруднения при оценяването, ако е имало такива (вж. чл. 262и, ал. 2 ТЗ).

Следователно съдържанието на доклада на проверителите е значително по-тясно от това на доклада на управителните органи (управляващите съдружници), въпреки че предвиденото в чл. 262м, ал. 2 ТЗ съдържание на доклада на проверителите е минимално. Това следва от различната цел на двата доклада. Но чл. 262м, ал. 3 ТЗ приравнява проверителите на членове на управителен орган (съдружници с право на управление) по отношение на отговорността за вреди. Проверителите отговарят както пред всички участващи в преобразуването дружества, така и пред техните съдружници (акционери). Отговорността пред дружеството, което е назначило проверителя, е договорна, а пред останалите дружества и техните съдружници (акционери) е извъндоговорна (вкл. пред членовете на дружеството, което е назначило проверителя).

Както беше отбелязано, не е необходимо да се изготвят доклади от съдружниците с право на управление и от проверител, когато всички

---

¹⁰ Съгласно чл. 10.1. от Трета директива експертите се назначават или одобряват от съдебен или административен орган.

участващи в преобразуването дружества са персонални. Но и в този случай по искане на съдружник с право на управление в едно от дружествата окръжният съд по седалището му назначава проверител, който извършва проверка на всички участващи в преобразуването дружества (вж. чл. 263т, ал. 1 ТЗ). Би трябвало да се приеме, че при такова искане съдът няма право на преценка, а е длъжен да назначи проверител. За този проверител и неговия доклад се прилага общият режим с изключение на правилата за реда за назначаването му.

Не са необходими доклади от управителните органи и от проверители и когато всички вливащи се дружества и приемащото дружество са еднолични и едноличен собственик на капитала е едно и също лице, както и когато еднолично търговско дружество се влива в едноличния собственик на неговия капитал. В последния случай не е нужна проверка на преобразуването, както и съставяне на доклад от проверител, но трябва да се състави доклад от управителните органи, което е напълно излишно за вливащото се еднолично дружество, както и за приемащото, ако то също е еднолично (срв. чл. 263т, ал. 2 и 3 ТЗ).

Следващият елемент от фактическия състав на вливането и сливането е приемане на решение за преобразуване от всяко участващо в преобразуването дружество. Значимостта на това решение за корпоративните и членствените интереси е в основата на редица императивни правила, чиято цел е съдружниците (акционерите) да получат пълна, точна и актуална информация за бъдещото преобразуване. От такава информация се нуждаят преди всичко членовете на капиталовите търговски дружества.

Съгласно чл. 262н, ал. 1 ТЗ преди вземане на решението за преобразуване на разположение на съдружниците (акционерите) трябва да се представят: договорът за преобразуване; докладите на управителния орган и на проверителя; годишните финансови отчети и докладите за дейността на всяко преобразуващо се и приемащото дружество за последните три финансови години, ако има такива; счетоводен баланс към последното число на месеца преди датата на договора, освен ако последният годишен финансов отчет се отнася за финансова година, приключила по-малко от 6 месеца преди тази дата; проектите на нов дружествен договор или устав на новоучреденото дружество, съответно за изменения и допълнения на учредителния акт на приемащото дружество.

Тези материали трябва да се представят в седалището и на адреса на капиталовите търговски дружества в срок 30 дни преди датата на общото събрание. Този срок може да не бъде спазен, ако всички съдружници (акционери) са гласували за преобразуването. При поискване копие от материалите или извлечения от тях трябва да се предоставят на всеки съдружник или акционер безплатно (вж. чл. 262н, ал. 2 ТЗ).

Участващите в преобразуването дружества могат да продължат извършването на дейност до неговото настъпване. Осъществяваната между датата на договора за преобразуване и датата на общото събрание

стопанска дейност по правило води до промяна както на имущественото състояние на участващо в преобразуването дружество, така и на членствените правоотношения на съдружниците (акционерите). По тази причина управителните органи на всяко преобразуващо се и приемащото дружество са длъжни да информират общото събрание за настъпилите имуществени промени. За тях трябва да се уведомят и управителните органи на другите участващи в преобразуването дружества, които са длъжни да предоставят тази информация на общите събрания на своите дружества. Би трябвало информацията да обхваща и последния ден преди датата на общото събрание (вж. чл. 262н, ал. 4 ТЗ).

За персоналните дружества не се прилага 30-дневният срок по чл. 262н, ал. 2 ТЗ за представяне на материалите в седалищата (адресите) на дружествата. Когато всички участващи в преобразуването дружества са персонални, съдружниците нямат право на разгледаната по-горе информация. Същото се отнася и за вливане на еднолични търговски дружества в друго такова дружество, ако едноличният собственик на капитала е едно и също лице (вж. чл. 263т, ал. 1 и 2 ТЗ). При вливане на еднолично дружество в едноличния собственик на капитала информация е необходима само ако той е колективно търговско дружество (с членове). Ако едноличният собственик на капитала е също еднолично търговско дружество, информацията е безпредметна, въпреки че освобождаване от предоставянето ѝ не е посочено в чл. 263т, ал. 3 ТЗ.

Стопанската дейност на участващите в преобразуването дружества може да продължи и след приемане на решението за преобразуване, което да доведе до промени в имущественото му състояние, а като следствие на това – и в съдържанието на членството на съдружниците (акционерите). Тези промени не могат да бъдат отчетени поради напредналия стадий в развитието на фактическия състав на преобразуването. Известен коректив на това положение е общото правоприемство между прекратените при вливане или сливане дружества, данъчното третиране по чл. 42 ЗКПО и максималният срок за подаване на заявлението за вписване на преобразуването в търговския регистър – до 8 месеца след датата, към която е определено съотношението на замяна с договора за вливане или сливане.

Решението за преобразуване трябва да се вземе поотделно за всяко преобразуващо се и приемащото дружество. Решението за преобразуване на СД и КД трябва да се приеме със съгласие на всички съдружници, дадено в писмена форма с нотариална заверка на подписите. Решението за преобразуване на ООД трябва да се вземе от общото събрание на съдружниците с мнозинство $\frac{3}{4}$ от капитала. Решението за преобразуване на АД следва да се приеме от общото събрание на акционерите с мнозинство $\frac{3}{4}$ от представените акции с право на глас. При акции от различни класове решението трябва да се вземе от всеки клас. За преобразуване на КДА е необходимо решение на неограничено отговорните съдружници, взето единодушно в писмена форма с нотариална заверка на подписите, и решение

на общото събрание на акционерите, взето с мнозинство $\frac{3}{4}$ от представените акции с право на глас (вж. чл. 262п ТЗ).¹¹

За преобразуване, което ограничава предимствата, произтичащи от привилегирани акции без право на глас, е необходимо и решение на привилегированите акционери, взето на отделно събрание. То трябва да се вземе с мнозинство най-малко 50% от тях (вж. чл. 182, ал. 5 ТЗ).

Когато в резултат от преобразуване съдружник в ООД или акционер става неограничено отговорен съдружник, необходимо е неговото изрично съгласие, което се смята за дадено, ако той е гласувал за решението за преобразуване. В този случай на общото събрание присъства нотариус, който съставя констативен протокол по чл. 488а ГПК, препис от който се прилага към протокола на общото събрание. Ако съдружник или акционер не е участвал при вземане на решението, съгласието му може да бъде дадено в писмена форма с нотариална заверка на подписа (вж. чл. 262р ТЗ). Не е необходимо съгласие на съдружник в ООД или акционер, когато в резултат от преобразуването той става ограничено отговорен съдружник (командитист) в КД.

Характерно за решението за преобразуване е, че има комплексен характер. Освен одобряване на договора за вливане или сливане то трябва да интегрира в себе си решения относно всички свързани с преобразуването промени (вж. чл. 262о, ал. 4 ТЗ). Всички тези решения губят самостоятелния си характер и се подчиняват на нормативните изисквания за вземане на решението за преобразуване и неговото действие (например за приемане или изменение на дружествения договор или устав, за избор на членове на органите за управление, за увеличаване или намаляване на капитала). Нормативният режим за тези обстоятелства трябва да се прилага само субсидиарно (при липса на уредба в гл. 16 на ТЗ) и доколкото е съвместим с характера (природата) на вливането или сливането. Например, ако новоучреденото при сливане дружество е АД, за членовете на неговите органи за управление (съвети) трябва да се прилагат ограниченията по чл. 234, ал. 2, както и изискванията на чл. 234, ал. 3 и чл. 240 ТЗ. Решенията на сливащите се дружества, на вливащите се и на приемащото дружество трябва да съвпадат по съдържание.¹² С решенията на сливащите се дружества трябва да се приеме дружественият договор или устав на новообразуваното дружество. Както беше отбелязано, проектът за учредителен

¹¹ По този начин нашият ТЗ е завишил минималното мнозинство за приемане на решението за вливане или сливане според чл. 7.1. от Трета директива – $\frac{2}{3}$ от гласовете на представените акции или представения капитал (обикновено мнозинство, ако е представен най-малко половината от записания капитал). Но ТЗ не урежда хипотезите по Трета директива, при които вливане може да се извърши и без решение на приемащото дружество или без решения на преобразуващите се и приемащото дружество.

¹² В литературата се приема, че при вливане решенията на вливащите се и на приемащото дружество са различни по съдържание, а решенията на всички участващи в сливането дружества трябва поначало да имат едно и също съдържание (вж. *Калайджиев, А.* Чит. съч., с. 110).

акт на това дружество е част от материалите, които трябва да са на разположение на съдружниците (акционерите) на преобразуващите се дружества.

С решенията за преобразуване трябва да се определят персонално и членовете на органите за управление. Тези членове могат да се определят още в договора за преобразуване. Такова определяне (избор) не е необходимо, ако новоучреденото дружество е персонално. При СД всеки съдружник има право да управлява дружеството, ако в дружествения договор не е предвидено друго. Управлението и представителството на КД се извършва от всички комплементарни, ако в дружествения договор те не са възложени на един или част от тях. Следователно с приемане на дружествения договор на СД и КД се избират и техните органи (по терминологията на чл. 262с, ал. 1 ТЗ). С приемане на решението за преобразуване се смятат изпълнени изискванията за форма на дружествения договор (например не е необходима нотариална заверка на дружествения договор на СД или КД). Не се прилагат и редица други изисквания при образуване на създаденото чрез сливане търговско дружество (например за провеждане на учредително събрание, ако то е АД, за извършване на вноските в капитала и др.). Но за новоучреденото чрез сливане дружество е необходимо да се прилагат съответно правилата за конкретния вид търговско дружество (вж. чл. 262с, ал. 4 ТЗ). Всъщност с изключение на образуването (след вписване в регистъра) това прилагане трябва да е пряко, а не съответно.

Съгласно чл. 262т, ал. 1 ТЗ измененията или допълненията на дружествения договор или устав на приемащото дружество, които се извършват при преобразуването, трябва да се приемат с решението на всяко от преобразуващите се (вливащите се) дружества и с решението на това приемащо дружество. Някои от тези промени са задължителни (например посочване на новите съдружници, когато приемащото дружество е СД, КД или ООД), а други са възможни (например увеличаване на капитала или определяне на нови членове в органите за управление на приемащото дружество). Не е необходимо в решението на вливащото се дружество да се посочва приемащото, както и обратно, тъй като индивидуализацията на всяко от преобразуващите се и на приемащото дружество е част от задължителното съдържание на договора за вливане. В този договор трябва да се опишат не само дяловете, акциите или членството, което всеки съдружник или акционер на вливащо се дружество придобива в приемащото (вж. чл. 262ж, ал. 2, т. 4 ТЗ), но и промените в членственото правоотношение на съдружниците или акционерите на приемащото дружество, въпреки че това не е посочено изрично от закона. И при изменение на дружествения договор или устав на приемащото дружество не е необходимо да се спазват специалните изисквания за тяхната форма (вж. чл. 262т, ал. 3 ТЗ).

Съгласно чл. 263т, ал. 2 ТЗ (в редакция от 2005 г. – ДВ, бр.66), когато всички преобразуващи се и приемащи дружества са еднолични и едноличният собственик на капитала е едно и също лице, преобразуването се извършва въз основа решение на едноличния собственик.

Чл. 263т, ал. 2 ТЗ се отнася само за вливане, а не и за сливане, при което само преобразуващите се дружества могат да бъдат еднолични. Новоучреденото дружество не може да бъде еднолично, тъй като се учредява най-малко от две дружества, които при сливането се прекратяват като правни субекти и няма кой да бъде едноличен собственик на капитала. Чл. 263т, ал. 2 ТЗ е неприложим и при разделяне и отделяне чрез учредяване. Текстът се прилага при разделяне и отделяне чрез придобиване, тъй като при тези форми на преустройство еднолични могат да бъдат както преобразуващите се, така и приемащите дружества.

Чл. 263т, ал. 2 ТЗ се отнася само за хоризонталното вливане (разделяне или отделяне чрез придобиване), тъй като едноличен титуляр на капитала на всички преобразуващи се и приемащи дружества трябва да е едно и също лице. Чл. 263т, ал. 2 ТЗ не се прилага при вертикалното преобразуване, т.е. когато еднолично дружество е образувало свое еднолично дружество. Нашето законодателство не е възприело опцията на чл. 2.2. б."б" от Дванадесета директива (9/667/ЕИО), като не е въвело специални разпоредби или санкции, когато еднолично дружество е образувало свое еднолично дружество, т.е. образуването на т.нар. "дружества-внуци" е допустимо на общо основание. Преобразуването по чл. 263т, ал. 2 ТЗ не се отнася за дружествата-внуци, тъй като едноличен собственик на техния капитал (макар в значителна степен формално) е дъщерното еднолично дружество, а не едноличният собственик на капитала на дъщерното дружество (дружеството-майка). Например, ако ООД е образувало две ЕООД, а едно от тях е образувало трето ЕООД, преобразуването по чл. 263т, ал. 2 ТЗ не засяга последното (дружеството-внук). Вертикално вливане е уредено в ал. 3 на чл. 263т ТЗ, но само за вливането на еднолично дъщерно дружество в дружество-майка (възходящо вливане). Вертикалното вливане е несъщинско. Вливането по чл. 263т, ал. 2 (разделянето и отделянето чрез придобиване) може да бъде обикновено или смесено. При първото всички преобразуващи се и приемащото дружество са от един и същи вид (или ЕООД, или ЕАД). При второто преобразуващите се дружества са от един и същи вид (например ЕООД), а приемащото дружество е от друг вид (например ЕАД). Възможно е преобразуващите се дружества да са от различен вид (ЕООД и ЕАД). При всички случаи едновременно с вливането не може да се променя видът (правната форма) на приемащото дружество. Такава забрана е налице и при разделянето и отделянето чрез придобиване.

Преобразуването чрез вливане (разделяне или отделяне чрез придобиване), в което участват само ЕООД и (или) ЕАД с един и същи едноличен собственик на капитала, се извършва по негово решение. Не е необходимо да се приемат две или повече решения (например от вливащото се и от приемащото еднолично дружество), а само едно. Следователно фактическият състав на преобразуването включва два елемента – решение на едноличния титуляр и вписване в търговския регистър, което трябва да се извърши по общия ред, но със значително по-малко приложения към

заявлението за вписване. Не се сключва договор за преобразуване между преобразуващото се и приемащото дружество, тъй като решението на едноличния собственик на капитала го замества. По тази причина решението трябва да се приеме в същата форма и да има същото съдържание, както договора за преобразуване (вж. чл. 263т, ал. 2 ТЗ, който препраща към чл. 262е и чл. 262ж ТЗ). Но докато прилагането на чл. 262е, ал. 1 ТЗ трябва да е пряко и решението да се приеме в писмена форма с нотариална заверка на подписа, то прилагането на чл. 262ж ТЗ трябва да е съответно. Решението на едноличния собственик има по-тясно съдържание в сравнение с договора за преобразуване. Въпреки че не е предвидено изрично, когато всички преобразуващи се и приемащи дружества са еднолични и едноличният собственик на капитала е едно и също лице, е безпредметно да се определя съотношение на замяна, да се описват дялове или акции, да се определят условия относно разпределение и предаване на акциите от приемащото дружество и др.

Чл. 263т, ал. 2, изр. трето ТЗ изрично посочва редица разпоредби, които не се прилагат при вливането (разделянето или отделянето чрез придобиване) с участие само на еднолични търговски дружества с един и същи собственик на капитала: не се изготвят доклад от управителния орган и доклад от проверител, не се предоставя информация, преобразуването не може да се оспорва или да се иска парично уравниване и др.

Чл. 263т, ал. 3 ТЗ (редакция от 2005 г. – ДВ, бр.66) урежда вливане на еднолично търговско дружество в едноличния собственик на неговия капитал, който също може да бъде еднолично търговско дружество. Текстът не се прилага, когато дъщерно дружество, което не е еднолично, се влива в дружество-майка, независимо какъв процент от дяловете или акциите то притежава във вливащото се дружество. Чл. 263т, ал. 3 ТЗ няма приложение и при разделяне чрез придобиване на еднолично търговско дружество, като част от имуществото му преминава върху дружество-едноличен собственик на неговия капитал, както и когато ЕООД или ЕАД се преобразува чрез отделяне и част от имуществото му се придобива от едноличния собственик, въпреки че във втория случай няма достатъчно основания за неприлагане на разпоредбата.

Едноличният собственик на капитала трябва да е търговско дружество, без да е от значение неговият вид – капиталово или персонално. Когато той е физическо лице – ЕТ, не е налице вливане, а имуществото на едноличното дружество може да се прехвърли върху едноличния собственик по реда на чл. 265 ТЗ.

При вливане на еднолично търговско дружество в едноличния собственик на неговия капитал не се определя и проверява съотношение на замяна, тъй като не се придобива членство в приемащото дружество. Не се изготвя и доклад от проверител. Останалите елементи от фактическия състав на преобразуването обаче трябва да са налице (сключване на договор за преобразуване, доклади от управителния орган на дружествата, решения по

чл. 262п ТЗ), което едва ли е оправдано, особено ако и едноличният собственик е ЕООД или ЕАД.

Вливащото се еднолично дружество и приемащото дружество-едноличен собственик на неговия капитал могат да бъдат от един и същи вид (например ООД или АД), или от различен вид. Едновременно с вливането не може да се променя видът (правната форма) на приемащото дружество.

III

Когато новоучреденото чрез сливане дружество е капиталово, размерът на неговия капитал не може да бъде по-голям от чистата стойност на имуществото, преминаващо към дружеството при преобразуването (вж. чл. 262с, ал. 3 ТЗ). Съгласно чл. 262ф, ал. 2 ТЗ чистата стойност на имуществото се установява като разлика между справедливата цена на правата и задълженията, които при преобразуването преминават към новоучреденото дружество. Неговият капитал не се формира чрез вноски, а за сметка на активи, включени в имуществото на сливащите се дружества. Не е необходимо капиталът на новоучреденото дружество да бъде сума от този на сливащите се дружества. Достатъчно е да е спазено изискването за минимален размер на капитала от 5 000 лв. (за ООД) или 50 000 лв. (за АД и КДА). Когато чистата стойност на имуществото, изведена като съотношение между права (активи) и задължения (пасиви) в имуществата на всички сливащи се дружества, е положителна величина (число), размерът на капитала на новообразуваното дружество може да бъде по-малък или равен, но не и по-голям от сумата, с която стойностно правата надхвърлят задълженията. Без значение е съотношението между права и задължения в имуществото на всяко отделно сливащо се дружество, тъй като по правило преобразуващите се дружества имат различно имуществено състояние. Чистата стойност на имуществото на едно от тях може да е отрицателна величина (справедливата цена на задълженията да надхвърля тази на правата), но това да се компенсира от друго или други сливащи се дружества, при които чистата стойност на имуществото е положителна величина. Проблемът е, когато сумарната чиста стойност на имуществото на всички сливащи се дружества е отрицателна величина или е положителна величина, но под размера на изискуемия от закона минимум за записан и внесен капитал на новоучреденото дружество. Законът не забранява или ограничава сливането между такива дружества. В този случай новоучреденото дружество трябва да се образува с минималния по закон капитал, който стойностно да се покрие за сметка на актив, отнесен счетоводно като загуба. Следователно както дружествата преди преобразуването могат да бъдат декапитализирани, така и новоучреденото дружество също може да бъде декапитализирано.

Когато новоучреденото чрез сливане търговско дружество е капиталово, проверителите на всички преобразуващи се (сливащи се)

дружества трябва да изготвят общ доклад, който да съдържа констатации за спазване на изискването размерът на капитала на новоучреденото дружество да не бъде по-голям от чистата стойност на преминалото върху него имущество. Този доклад е различен от доклада, който трябва да изготви всеки от проверителите за оценка на предвиденото в договора съотношение на замяна по чл. 262м ТЗ.

По правило, когато приемащото дружество е капиталово, неговият капитал трябва да се увеличи, тъй като е необходимо да се създадат нови дялове или акции за съдружниците (акционерите) на вливащите се дружества. Придобитите дялове или акции трябва да са еквивалентни на справедливата цена на притежаваните преди преобразуването дялове, акции или членство във вливащо се дружество. Но успоредно с това е необходимо да се спазва и изискването размерът на увеличението да не бъде по-голям от чистата стойност на преминалото към приемащото дружество имущество. Ако вливащите се дружества са повече от едно, чистата стойност на имуществото трябва да се установи като сумарна величина по отношение на имуществата на всички вливащи се дружества (вж. чл. 262у, ал. 1 ТЗ). Ограничението на този текст може да засегне интересите на съдружници (акционери) на вливащо се дружество, които в някои случаи трябва да се задоволят с по-малко по стойност дялово участие в приемащото дружество в сравнение със същото във вливащо се дружество. Ограничението по чл. 262у, ал. 1 ТЗ е в интерес на съдружниците (акционерите) на приемащото дружество, тъй като реструктурирането на неговия капитал в резултат от включването на нови членове няма да се отрази върху техните дружествени дялове или пазарна цена на притежаваните от тях акции, понеже те ще бъдат покрити имуществено в същата степен, както отпреди преобразуването. Това е така, тъй като новите членове ще придобият дялове или акции само за сметка на преминалото върху приемащото дружество чисто имущество (само от стойността на разликата, с която активите надвишават пасивите). И понеже чистата стойност на имуществото се изчислява сумарно за всички вливащи се дружества, а те по правило имат различно имуществено състояние, членовете на едно от вливащите се дружества ще бъдат облагодетелствани (съответно ощетени) за сметка на членовете на друго от тези дружества.

Когато се извършва увеличаване на капитала на приемащото дружество, проверителите на всички участващи в преобразуването дружества трябва да изготвят общ доклад, в който да се отчете проверката за спазване на условието по чл. 262у, ал. 1 ТЗ за увеличаване на капитала (вж. чл. 262ф, ал. 1 ТЗ). Този доклад е различен от доклада по чл. 262и ТЗ.

Увеличаването на капитала на приемащото дружество трябва да се извърши с решението за преобразуване както на това дружество, така и с решение на всяко от вливащите се дружества. Увеличаването на капитала винаги съставлява изменение на дружествения договор или устав на

приемащото дружество, а съгласно чл. 262т, ал. 1 ТЗ това изменение трябва да се приема с решението за преобразуване. Чл. 262т, ал. 1 ТЗ е императивно правило. Увеличаването на капитала задължително се вписва в търговския регистър едновременно с вливането (вж. чл. 263в, ал. 1 ТЗ).¹³

При увеличаване на капитала на приемащото дружество не се прилагат редица разпоредби от общия нормативен режим за увеличаване на капитала на ООД или АД (съответно КДА). Увеличаването на капитала при вливане може да стане чрез издаване на нови дялове или акции.¹⁴ Съдружниците или акционерите на приемащото дружество нямат правата по чл. 148, ал. 2 и чл. 194, ал. 1 ТЗ за придобиване на новите дялове или акции, тъй като те са предназначени за членовете на вливащите се дружества. Увеличаването на капитала при вливане е допустимо и когато определеният в устава капитал не е напълно внесен. Капиталът не може да се увеличава по решение на управителния съвет или съвета на директорите, както и под условие и др.

Капиталът на приемащото дружество може да не бъде увеличен. Увеличението е недопустимо, когато чистата стойност на имуществото на вливащото се или вливащите се дружества е отрицателна величина. Съдружниците (акционерите) на вливащите се дружества обаче трябва да придобият дялове или акции в приемащото дружество. Това налага новите членове да получат част от дяловете или акциите на съдружниците (акционерите) на приемащото дружество. Това придобиване не може да стане по общия ред (чрез договор за прехвърляне на дружествен дял, джиро или просто предаване), а на основание преобразуването, като получените дялове или акции трябва да се опишат в договора за вливане. Подобно вливане ощетява членовете на приемащото дружество, но те могат да се съгласят с него, като гласуват за решението за преобразуване. Когато на членовете на вливащите се дружества се предоставят нови дялове или акции, увеличаването на капитала на приемащото дружество трябва да се съчетае с неговото намаляване, което също ще ошети съдружниците (акционерите) на приемащото дружество (например при намаляване номиналната стойност на притежаваните от тях дялове или акции). Намаляването на капитала може да надвишава стойността на неговото увеличение или да бъде равно на него. При намаляване на капитала на приемащото дружество кредиторите не се ползват със защитата по чл. 150-152 ТЗ, съответно чл. 202, ал. 1 ТЗ. Не се прилага и чл. 153 ТЗ, който предвижда

¹³ Обратно *Калайджиев, А.* Цит. съч., с. 118. Според автора за увеличаване на капитала е необходимо да се приеме отделно решение. Увеличаването или намаляването на капитала не е елемент от фактическия състав на преобразуването, а на преобразуването като правно отношение (последизи), тъй като настъпва с неговото вписване. Елемент от фактическия състав е решението за преобразуване, което може да включва и решение за изменение на капитала. Според *П. Голева* един от елементите на фактическия състав на разделянето и отделянето е увеличаване или намаляване на капитала (вж. *Голева, П.* Цит. съч., с. 203).

¹⁴ Само ако съдружниците или акционерите във вливащо се и приемащото дружество са едни и същи лица, увеличаването на капитала може да стане чрез увеличаване номиналната стойност на дяловете или акциите (вж. *Калайджиев, А.* Цит. съч., с. 119).

възможност за плащания в полза на съдружниците или акционерите, след като намаляването на капитала бъде вписано в търговския регистър (вж. чл. 262х ТЗ).

Чл. 187а, ал. 1, т. 2 ТЗ забранява на АД да придобива собствени акции при преобразуване. В съответствие с този текст чл. 262у, ал. 2 ТЗ постановява, че увеличаване на капитала на приемащото дружество може да не се извършва, когато то притежава собствени акции или преобразуващото се дружество притежава акции в приемащото дружество и те са изплатени изцяло.

В първата хипотеза съдружниците (акционерите) на вливащо се дружество могат да получат собствените акции на приемащото дружество, т.е. без да се издават нови акции и капиталът да се увеличава. Но ако чрез предоставяне на собствени акции не може да се достигне предвиденото в договора за преобразуване съотношение на замяна, капиталът на приемащото дружество може да се увеличи до размера на чистата стойност на преминалото върху него имущество.

Във втората хипотеза приемащото дружество не може да придобие собствените си акции от вливащото се дружество, тъй като това пряко би нарушило чл. 187а, ал. 1, т. 2 ТЗ. Тези акции могат да се предоставят в предвиденото съотношение на членовете на вливащите се дружества. И в този случай не се издават нови акции и капиталът не се увеличава. До увеличаване може да се стигне, ако предоставените акции са недостатъчни за постигане на съотношението на замяна.

Чл. 262у, ал. 3 ТЗ предвижда три забрани за увеличаване на капитала на приемащото дружество: когато то притежава акции в преобразуващото се (вливащото се) дружество; когато вливащото се дружество притежава собствени акции; когато вливащо се дружество притежава акции в приемащото дружество и те не са изплатени изцяло.

Първата хипотеза визира случая, при който приемащото дружество е акционер във вливащо се дружество. Тъй като вливащото се дружество се прекратява, а негов универсален правопреемник е приемащото дружество, то все едно би придобило собствени акции. Но ако във вливащото се дружество има други акционери, те трябва да получат нови акции, с което капиталът на приемащото дружество ще бъде увеличен.

До пряко нарушаване на чл. 187а, ал. 1, т. 2 ТЗ може да се стигне и във втората хипотеза – приемащото дружество да увеличи капитала си за сметка на собствените акции на вливащото се. В тази хипотеза (както и при първата) приемащото дружество получава имуществото на вливащите се дружества, а неговите акции в тези дружества или собствените акции на вливащото се дружество се обезсилват (погасяват), тъй като се прекратява (заличава) субектът, чийто капитал те материализират. Затова за сметка на тези акции не може да се увеличава капиталът на приемащото дружество, а не само поради формалната забрана на чл. 187а, ал. 1, т. 2 ТЗ. Акциите, които вливащо се дружество има в приемащото, както и неговите собствени акции,

не са част от имуществото, което преминава върху приемащото дружество (не са предмет на правопримството).

По-различно е положението, при което вливащо се дружество притежава акции в приемащото, но те не са изплатени изцяло. Тези акции са част от капитала на приемащото дружество. И в този случай капиталът на приемащото дружество няма да се увеличи чрез предоставяне на нови акции на членовете на вливащото се дружество. Тези членове трябва да получат акции от приемащото дружество, които стойностно да съответстват на внесената част от акциите на вливащото се дружество. Тези акции не могат да се придобият от приемащото дружество и да станат негови собствени в резултат на преобразуването, макар че в този случай няма де е налице увеличаване на капитала. Ако чистата стойност на имуществото на вливащите се дружества е отрицателна величина, капиталът на приемащото дружество трябва да се намали до размера на невнесената част от акциите на вливащото се дружество. Ако чистата стойност на преминалото имуществото е положителна величина, то може да покрие неизплатената част от акциите, като на членовете на вливащото се дружество дори се предоставят и нови акции, т.е. капиталът на приемащото дружество може да се увеличи до размера на чистата стойност.

Чл. 262у, ал. 2 и 3 ТЗ не изчерпват всички случаи, при които капиталът на приемащото дружество може да не се увеличава или е недопустимо да се увеличава. ООД не може да придобива собствени дружествени дялове (да членува само в себе си). По тази причина, ако вливащо се дружество е съдружник в приемащо ООД, капиталът на последното може да не се увеличава, тъй като съдружниците на вливащото се дружество ще получат неговите дялове от капитала на приемащото. Така може да се постъпи и когато приемащото дружество е съдружник във вливащо се ООД. Но и в тези случаи капиталът на приемащото дружество може да се увеличава до размера на чистата стойност на преминалото имуществото, което обикновено не се изчерпва само с дялово участие в други дружества. Когато приемащото дружество е КДА, неговият акционерен капитал няма да се увеличава, ако членовете на вливащото се дружество станат комплементарни.

В литературата се приема, че капиталът на приемащото дружество може да не се увеличи или да се увеличи с по-малка стойност от чистата стойност на имуществото, ако членовете на вливащото се дружество се откажат от участие в приемащото дружество, без да се уточнява кога трябва да се направи този отказ – преди или след преобразуването.¹⁵

Всъщност, ако отказът е направен преди вписване на преобразуването, това означава лицето да е напуснало вливащото се дружество и да не фигурира в договора за преобразуване като съдружник. Ако т.нар. отказ е направен след преобразуването, това означава лицето да напусне

¹⁵ Вж. *Калайджиев, А.* Цит. съч., с. 122-123.

приемащото дружество, на което е станало съдружник от момента на вписването. Но това напускане трябва да стане по общия ред (например по чл. 125, ал. 2 или по чл. 129, ал. 1 ТЗ). Чл. 263с ТЗ урежда друго право на напускане, което може да се упражни в 3-месечен срок от датата на преобразуването, т.е. от момента, в който лицето е станало съдружник в дружеството-правоприемник (вж. т. 7 на параграфа).

IV

Съгласно чл. 263, ал. 1 ТЗ управителният орган на всяко от преобразуващите се (вливащите се или сливащите се) дружества трябва да заяви за вписване преобразуването в съда по седалището на съответното дружество. Според чл. 263, ал. 4 ТЗ заявление за вписване при персонални дружества се извършва от всеки от съдружниците с право на управление. Вливането или сливането трябва да се заявят за вписване и от управителния орган (съдружниците с право на управление) на приемащото или новоучреденото дружество в съда по седалището на това дружество.

Както беше отбелязано, при определяне на легитимацията на органа (лицата), които могат да заявят вписването на преобразуването, нашият ТЗ търпи влиянието на Трета директива, която се отнася само за АД. Съветът на директорите или управителният съвет на това дружество е едновременно негов управителен и представителен орган.

Би трябвало регистърна легитимация да се предостави на представителния орган (съдружниците с право на представителство) на участващите в преобразуването дружества. Действащата нормативна уредба вече постави някои въпроси в практиката - необходимо ли е всички членове на управителния орган (съвета на директорите или управителния съвет) да подпишат заявлението за вписване, или са достатъчни подписите само на членовете, които формират изискуемите по закон и учредителен акт кворум и мнозинство за приемане на решения (вж. чл. 238, ал. 1 и 2 ТЗ); всеки един ли от съдружниците с право на управление на персонално дружество може да подава заявление за вписване на преобразуването, или е необходимо то да е подписано от всички съдружници с право на управление? В съдебната регистърна практика преобладава разбирането, според което заявлението за вписване на преобразуването трябва да е подписано от всички членове на управителния орган (съответния съвет), но не е необходимо то да е подадено от всички членове с право на управление (достатъчно е от един по аналогия с чл. 263а, ал. 4 ТЗ и чл. 264ж, ал. 2 ТЗ).¹⁶ Подобен проблем не стои при ООД, чийто управител е едновременно управителен и представителен орган.

---

¹⁶ Аналог на разглежданата регистърна легитимация е предвиден в чл. 3, ал. 1 ЗК. Легитимиран да подаде молба за вписване в регистъра е управителният съвет, а не органичният представител на кооперацията – нейният председател.

Първо трябва да се подаде заявление за вписване от преобразуващите се дружества. Този извод следва от изискването на чл. 263, ал. 2, т. 5 ТЗ към заявлението за вписване, подадено от приемащото или новоучреденото дружество, да се приложат доказателства, че преобразуването вече е заявено от всяко от вливащите се или сливащите се дружества. Той се подкрепя и от чл. 263б, ал. 1 ТЗ, според който срокът за заявяване на вписването се изчислява към момента на подаване на заявлението от приемащото или новоучреденото дружество.¹⁷

Поради целта (насочеността) на вливането и сливането е възможно заявлението за вписване за всяко от преобразуващите се дружества да бъде направено и от управителния орган (управляващите съдружници) на приемащото или новоучреденото дружество (вж. чл. 263, ал.3 ТЗ). Обратното обаче е недопустимо. Чл. 263, ал. 3 ТЗ е проекция на новото правило на чл. 4 ал. 2 ТЗ, според който подлежащите на вписване обстоятелства може да се заявяват за вписване не само от търговеца, а в предвидени от закон случаи – и от друго лице. Следователно приемащото или новоучреденото дружество действа от свое име, а не от името (като представител) на преобразуващо се дружество.

Към заявлението за вписване, подадено от вливащо се или сливащо се дружество, трябва да се приложат само договорът за преобразуване и решенията на всички участващи в преобразуването дружества.

Значително повече са задължителните приложения към заявлението за вписване, подадено от приемащо или новоучредено дружество: договорът за преобразуване; посочените решения; доказателства за правното положение на всяко от преобразуващите се дружества; официално удостоверен препис от дружествения договор и (или) устава на приемащото дружество, който съдържа всички изменения и допълнения, заверен от органа, представляващ дружеството, ако такива са направени; приетият дружествен договор или устав на новоучреденото дружество и необходимите документи за вписване на избраните органи; доказателства за заявяване на преобразуването от вливащите се или сливащите се дружества; докладите на проверителите; съгласията на съдружници или акционери, които в резултат от преобразуването стават неограничено отговорни съдружници; списък на лицата, придобиващи акции, дялове или членство в новоучреденото или приемащото дружество, видът на членството, както и данни за съществуващи залози и запори; декларации от депозитарите, че са им предадени временните удостоверения или акциите, съответно доказателства, че пред Централния депозитар са заявени регистрацията и емисията безналични акции, които членовете на вливащите се или сливащите се дружества трябва да получат (вж. чл. 263, ал. 2 ТЗ).

¹⁷ Така и *Кацарски, А.* Цит. съч., с. 46. Обратнo *Калайджиев, А.* Цит. съч., с. 128-129. Авторът приема, че заявлението за вписване може да се подаде първо от приемащото или новоучреденото дружество, а доказателствата по чл. 263, ал. 2, т. 5 ТЗ да се представят впоследствие.

Заявлението за вписване на вливането и сливането по партидата на приемащото или новоучреденото дружество трябва да се подаде не по-късно от 8 месеца след датата, към която е определено съотношението на замяна с договора за преобразуване. Този срок е преклузивен и не може да бъде продължаван или възобновяван.

Важно изискване е предвидено в чл. 263б, ал. 2 ТЗ. Съгласно този текст случаите, когато закон предвижда предварително разрешение за преобразуването от държавен орган, заявлението за вписване също трябва да се подаде в 8-месечния срок, а разрешението ще се представи в съда след издаването му. Такова решение е необходимо от КЗК за вливания или сливания, които отговарят на определени условия като форма на концентрация на стопанска дейност. Редица специални (особени) закони също включват като елемент от фактическия състав на вливането и сливането административен акт (например при преобразуване на банки, застрахователни, осигурителни, инвестиционни и други дружества). Чл. 263б, ал. 2 ТЗ заслужава подкрепа, тъй като в практиката често подобни разрешения се издават месеци след изтичане на законово определения срок за това (особено при персонални промени по отношение заместник-председателите на КФН, ръководещи съответните управления).

Законът установява поредност при вписванията на вливането и сливането. Първо трябва да се впише преобразуването от регистърния съд по седалището на приемащото или новоучреденото дружество. Вписването може да се извърши не по-рано от 14 дни след заявяването (вж. чл. 263в, ал. 1 ТЗ). Този срок е предвиден в полза на съдружниците (акционерите) на участващите в преобразуването дружества и на самите тях, тъй като те могат да оспорят вливането или сливането най-късно до датата на преобразуването (вж. чл. 263о, ал. 3 ТЗ). А тази дата съвпада с деня на вписване на вливането или сливането от съда по седалището на приемащото или новоучреденото дружество (вж. чл. 263ж, ал. 1 ТЗ).

Неразделна част от вписване на вливането или сливането е и вписването на обстоятелства, които са свързани (обусловени) от преобразуването – изменение на дружествения договор или устав, изменение на капитала и промени на лицата, управляващи и представляващи приемащото дружество, ако такива са направени при преобразуването.

Второто вписване е от съда по седалището на всяко от вливащите се или сливащите се дружества. Това вписване е производно (несамостоятелно), тъй като се извършва въз основа на решението на съда по седалището на приемащото или новоучреденото дружество, т.е. съдът по седалището на преобразуващо се дружество не приема свое (второ) решение. Съдебното решение на съда по седалището на приемащото или новоучреденото дружество трябва да се изпрати служебно на съда по седалището на всяко вливащо се или сливащо се дружество. Това решение (препис от него) може да се представи и от лицата, оправомощени да заявят вписването. Съдът по седалището на всяко от преобразуващите се дружества вписва вливането и сливането и заличава съответното дружество. Този съд трябва да изпрати служебно на съда по

седалището на приемащото или новоучреденото дружество заверен препис от партидата в търговския регистър на заличеното дружество (вж. чл. 263в, ал. 3 ТЗ).

Всеки съд по седалището на участващо в преобразуването дружество обнародва извършеното от него вписване. Обявлението в "Държавен вестник" трябва да съдържа и уведомление на кредиторите за правата им във връзка с преобразуването (чл. 263е ТЗ). А тези права се отнасят преди всичко за отделното управление на имуществата от приемащото или новоучреденото дружество. Съдът по седалището на новоучреденото дружество трябва да направи отделно обнародване, ако това дружество е капиталово (АД, ООД или КДА).

Когато в имуществото на вливащо се или сливащо се дружество има вещно право върху недвижим имот или върху движима вещ, сделките с която подлежат на вписване, решението на съда по седалището на приемащото или новоучреденото дружество трябва да се впише в съответния регистър (вж. чл. 263и, ал. 6 ТЗ).

Вливащите се и сливащите се търговски дружества трябва да съставят заключителен баланс към датата на преобразуване. Екземпляр от него трябва да се предаде на приемащото или новоучреденото дружество. Последното трябва да състави встъпителен баланс към датата на преобразуването, на основата на балансовите стойности на получените чрез преобразуването активи и пасиви или на основата на справедливата им цена (вж. чл. 263з, ал. 1 и 2 ТЗ). Въпреки че това не е предвидено изрично, подобен баланс трябва да състави и приемащото дружество. Счетоводното отчитане на вливането и сливането се извършва според изискванията на СС 22-Бизнес-комбинации и МСС 22-Бизнес-комбинации. Според тези стандарти приемащото или новоучреденото дружество признава само тези активи и пасиви на прекратеното дружество, които съществуват към датата на придобиването (преобразуването) и формират сумата на нетните активи на влялото се или слялото се дружество, т.е. само разграничимите активи и пасиви. Въз основа на пълна инвентаризация към датата на преобразуване приемащото или новоучреденото дружество отчита в своя баланс разграничимите активи и пасиви, без да е длъжно да се съобразява със счетоводното им отчитане в прекратеното дружество.

Когато в договора за преобразуване е предвидена по-ранна дата, заключителни и встъпителни баланси трябва да се съставят към тази дата. Както беше отбелязано, за целите на данъчното облагане всички действия, извършени в периода от тази по-ранна дата до датата на преобразуване, се смятат за извършени от вливащите се или сливащите се дружества.

Съставянето на заключителни и встъпителни баланси не е елемент от фактическия състав на преобразуването.¹⁸ По-скоро то е последица от

¹⁸ Така *Калайджиев, А.* Цит. съч., с. 156. Обратно *Голева, П.* Цит. съч., с. 216. Авторката приема, че заключителният баланс е задължителен елемент от фактическия състав на разделянето и отделянето.

преобразуването, тъй като те трябва да се изготвят към датата на вписване на вливането или сливането от съда по седалището на приемащото или новоучреденото дружество. Както беше изяснено, това вписване е конститутивно, тъй като от този момент вливащите се или сливащите се дружества се смятат за прекратени, макар и още да не са заличени от търговския регистър. От този момент се смята за възникнало и учреденото чрез сливане дружество.

V

Основното защитно средство на кредиторите при вливане и сливане е отделното управление по чл. 263к ТЗ. В значителна степен то съвпада по съдържание и последици с отделното управление при прехвърляне на търговско предприятие по чл. 16а ТЗ. Отделното управление по чл. 263к ТЗ е в съответствие с изискванията на чл. 13 от Трета директива, като нашият законодател не се е възползвал от предоставената от чл. 13.3. от Директивата възможност да се предвиди различна защита на кредиторите на приемащото дружество в сравнение с тази на кредиторите на преобразуващите се дружества.

Изискването за отделно управление се основава на принципното положение, че участващите в преобразуването дружества могат да имат различно имуществено състояние. Едно от дружествата може да има имущество, в което стойността на активите значително да надвишава тази на пасивите, както и обратно. От значение е също видът на правата и задълженията в имуществото на вливащите се, сливащите се и приемащото дружество (например краткосрочни или дългосрочни). Универсалното правоприемство при вливане и сливане може да доведе до конкуренция между кредиторите на платежоспособно и кредиторите на неплатежоспособно дружество. Сливането и вливането могат да застрашат интересите на кредиторите на платежоспособни дружества и именно тези кредитори на практика се ползват от предимствата на отделното управление в предвидения от закона срок.

Отделното управление не е определено по съдържание от закона. Правила за него липсват и в СС 22-Бизнес-комбинации и в МСС 22-Бизнес-комбинации. В литературата се приема, че управлението включва в съдържанието си всякакви правни и фактически действия с имуществото на участващите във вливането или сливането дружества, чрез които се осъществява търговската дейност на приемащото или новоучреденото дружество.¹⁹

Всъщност отделното управление означава предприятията на всички участващи в преобразуването дружества (влелите се, слелите се, приемащото или новоучреденото) да се третират като относително само-

¹⁹ Вж. Григоров, Г. Цит. съч., с. 274-277; Калайджиев, А. Цит. съч., с. 164.

стоятелни имуществени комплекси, които трябва да бъдат и счетоводно обособени. В определения от закона 6-месечен срок кредиторите на преобразуващо се или приемащото дружество могат да искат изпълнение или обезпечение само с права (активи), които са включени в имуществото на дружеството, което е поело задължението, т.е. все едно, че преобразуването не е настъпило. Недопустимо е с активи (права) от един имуществен комплекс да се изпълняват или обезпечават задължения от друг имуществен комплекс.

Отделното управление не се отнася само за старите кредитори, въпреки че според чл. 263к, ал.2 ТЗ само кредитори, чиито вземания са възникнали преди датата на преобразуването, могат да искат изпълнение или обезпечение съобразно правата си.²⁰ Според изричната редакция на посочения текст новите кредитори на приемащото или новоучреденото дружество не могат да се ползват от отделното управление. А нови са и кредиторите, чиито вземания са възникнали в периода между вписването и обнародването на преобразуването. Но ако новите кредитори могат да получат изпълнение или обезпечение с активи от имуществата на влелите се или слелите се дружества, отделното управление ще се изпразни от съдържание и кредиторите на съответното прекратено дружество няма да получат защита. По тази причина отделно трябва да се управлява и това имущество на приемащото дружество, което е придобито след датата на преобразуването, както и придобитото след тази дата имущество от новоучреденото при сливане дружество. Новите кредитори могат да получат изпълнение или обезпечение само с активи от това ново имущество. По този начин новообразуваното дружество трябва да управлява отделно имуществата на всяко едно от слелите се дружества, както и придобитото след преобразуването имущество. Приемащото дружество трябва да управлява отделно имуществото на всяко едно от влелите се дружества, своето старо имущество и придобитото след преобразуването имущество (новото имущество).²¹

От защита по чл. 263к ТЗ могат да се ползват само кредитори, чиито вземания не са обезпечени. Отделното управление не се отнася за заложените, ипотекарните и кредиторите с право на задържане, както и за кредиторите, в чиято полза има поръчителство или банкова гаранция (с

---

²⁰ Чл. 13.1. от Трета директива изисква вземанията на кредиторите да са възникнали преди обнародване на плана за сливане и да са с ненастъпил падеж към момента на това обнародване.

²¹ В литературата се приема, че отделното управление не се отнася за новите кредитори (вж. *Калайджиев, А.* Цит. съч., с. 168). Поддържа се също, че трябва да бъдат защитени само добросъвестните кредитори, т.е. тези, чиито вземания са възникнали в периода между вписването и обнародването на преобразуването и те не са знаели за него (вж. *Григоров, Г.* Цит. съч., с. 291). Тези становища срещат подкрепа и в счетоводната практика.

реални или лични обезпечения).²² Без значение е какви са вземанията на кредиторите – парични или за непарична престация (без тези, на които противостои задължение за лично незаместимо действие или бездействие, тъй като те не се обхващат от правоприемството).

Срокът на отделното управление е 6 месеца. За приемащото или новоучреденото дружество този срок тече от вписване на вливането или сливането от съда по седалището на тези дружества. За кредиторите на влялото се или слялото се и приемащото дружество 6-месечният срок тече отделно от датата на обнародване на преобразуването от съда по седалището на съответното прекратено дружество. Следователно срокът започва да тече в различен момент за приемащото или новоучреденото дружество, както и за кредиторите на тези дружества по отношение на правоприемника и помежду им. Отделното управление се прекратява по отношение на всички в един и същи момент – в края на най-късно изтичащия 6-месечен срок.²³ По този начин за приемащото или новоучреденото дружество срокът на отделното управление винаги продължава повече от 6 месеца (например 7 или 8 месеца), тъй като е необходимо време както за вписване на преобразуването от съда по седалището на всяко от прекратените дружества (то е винаги второ по време), така и за неговото обнародване. Не може да се приеме, че за приемащото или новоучреденото дружество срокът изтича 6 месеца след вписване на преобразуването от съда по седалището на тези дружества, тъй като по дефиниция той няма да е изтекъл към този момент за кредиторите на прекратените дружества и техните интереси могат да бъдат засегнати.

Съгласно чл. 263к, ал. 3 ТЗ членовете на управителния орган на приемащото или новоучреденото дружество отговарят солидарно пред кредиторите за отделното управление. За персоналните дружества носител на отговорността би трябвало да бъдат съдружниците с право на управление. Би трябвало текстът да се отнася и за органните представители на приемащото или новоучреденото дружество, ако те не съвпадат персонално с членовете на управителния орган (съдружниците с право на управление), тъй като именно представителите чрез своите действия и (или) бездействия могат на практика да нарушат изискванията за отделното управление.²⁴ Отговорността по чл. 263к, ал. 3 ТЗ е деликтна.²⁵

Отделното управление не променя характера на задълженията към кредиторите (не конвертира срочните задължения в безсрочни или

---

²² Така *Калайджиев, А* Цит. съч., с. 169. Според друго мнение кредиторите с лични обезпечения винаги се ползват от защитата по чл. 263к ТЗ (вж. *Кацарски, А* Цит. съч., с. 51).

²³ Вж. *Кацарски, А*. Цит. съч., с. 51.

²⁴ Според *П. Голева* (цит. съч., с. 240) отговорността е само за бездействие.

²⁵ Вж. и *Сарафов, П.* Цит. съч., с. 17.

условните задължения в безусловни). Пропускането на 6-месечния срок не засяга правата на кредиторите, но те ще загубят предимствата на отделното управление и ще се конкурират с кредиторите на другите прекратени дружества (приемащото дружество). Кредиторите, чиито вземания са с настъпил падеж, могат да искат по предвидения за съответното вземане ред изпълнение или да се съгласят на обезпечение. Кредитори, чиито вземания са с ненастъпил падеж, трябва да се задоволят с обезпечение. Последното може да бъде реално или лично.²⁶ Кредиторите могат да поискат от съда и обезпечение на предявен или бъдещ иск по реда на чл. 308 или чл. 309 ГПК. Налагането на обезпечителна мярка е наложително, когато 6-месечният срок изтича, докато делото е висящо.

Предявените (вкл. по съдебен ред) вземания могат да не бъдат изпълнени или обезпечени. Кредиторите могат да държат на пълно изпълнение, а да им се предлага обезпечение или частично изпълнение. Може да се породи спор и относно вида на обезпечението (например да се иска реално, а да се предлага лично обезпечение). Прекратяването на отделното управление не е обусловено от изпълнението или обезпечението на предявените извънсъдебно или съдебно вземания. С изтичане на последния 6-месечен срок отделното управление се прекратява и имуществото на влялото се или слялото се дружество, това на приемащото дружество и придобитото имущество от правоприемника (приемащото или новоучреденото дружество) се сливат в една хомогенна имуществена съвкупност от права, задължения и фактически отношения. Срокът на отделното управление не може да се скъсява или удължава в зависимост от удовлетворяването на кредиторите или на основание други обстоятелства. Едва след прекратяване на отделното управление правоприемникът (приемащото или новоучреденото дружество) може да се разпорежда с правата от имуществата на прекратените дружества. До този момент тези права (активите) служат за удовлетворяване или обезпечаване на кредиторите на съответното вляло се, сляло се или приемащо дружество. Правата на преобразуващите се дружества (заедно със задълженията и фактическите отношения) преминават по правилата на общото правоприемство върху приемащото или новоучреденото дружество още от датата на преобразуването (вписването в регистъра), но правоприемникът ще може да се разпорежда след прекратяване на отделното управление само с тази част от тях, която е останала след удовлетворяване или обезпечаване

---

²⁶ Така *Калайджиев, А.* Цит. съч., с. 169. Обратен *Голева, П.* Цит. съч., с. 239. Според авторката обезпечението трябва да е ипотека, залог или особен залог в полза на кредитора. Не се приема за надлежно обезпечение поръчителството, защото поръчителят може да бъде неплатежоспособен. Голева приема също, че в 6-месечния срок е без значение дали вземанията на кредиторите са изискуеми или не. Ако вземането на някой от кредиторите не е изискуемо, настъпва предсрочна изискуемост.

вземанията на кредиторите на прекратените дружества (праводателите).²⁷ Същото се отнася и за правата, придобити от приемащото дружество преди датата на преобразуването. В срока на отделното управление тези права трябва да служат за удовлетворяване или обезпечаване на вземанията само на старите кредитори на приемащото дружество. След прекратяване на това управление приемащото дружество ще може да се разпорежда с остатъка от правата.

Ако искането за изпълнение не бъде удовлетворено или кредиторът не приеме предложеното му ненадлежно обезпечение, той придобива право на предпочитително удовлетворение от правата, принадлежащи на неговия длъжник (вж. чл. 263к, ал. 2 ТЗ). На основание чл. 137, ал. 1 ЗЗД привилегията има ред след общите привилегии по чл. 136 ЗЗД. Привилегията има действие не само по отношение кредиторите на същия длъжник (вляло се, сляло се или приемащото дружество), които са пропуснали 6-месечния срок, но и по отношение на всички останали кредитори (старите кредитори на друго участващо в преобразуването дружество, както и новите кредитори на приемащото или новоучреденото дружество).²⁸ На основание чл. 71 ЗЗД неизискуемото вземане на кредитора става изискуемо. Привилегията по чл. 263к, ал. 2 ТЗ действа както по време, така и след изтичане на 6-месечния срок за отделно управление.²⁹

---

²⁷ Това разбиране (възприето и в р. 532-1998-V г.о. на ВКС) не се споделя от А. Калайджиев (вж. цит. съч., с. 166). Съображението на автора е, че тази теза не е уредена от закона. Според него тя поставя въпроса на кого принадлежат правата на прекратените дружества в срока на отделното управление, след като техните носители са прекратени, а всяко право трябва да принадлежи на определен правен субект, тъй като безсубектни права няма. Отговорът на този въпрос (и по стария, и по действащия нормативен режим) винаги е бил пределно ясен – носител на правата е приемащото или новоучреденото дружество (правоприемникът), като в срока на отделното управление те са предназначени за изпълнение на задължения, носител на които също е правоприемникът. Единствената специфика на правоприемството е, че в срока на отделното управление вземанията на кредиторите се удовлетворяват диференцирано.

²⁸ Така Антонова, А. Цит. съч., с. 220. Според друго становище привилегията има действие само за старите кредитори на участващите в преобразуването дружества. Кредиторът няма привилегия спрямо новите кредитори. Приема се, че обект на привилегията не е съвкупността като цяло, а отделните нейни елементи. Тя трябва да се отнася и до онова имущество, което чрез реална суброгация е заместило друго право (вж. Калайджиев, А. Цит. съч., с. 170).

²⁹ Така Калайджиев, А. Цит. съч., с. 170. Обратно Голева, П. Цит. съч., с. 240. Според авторката правото на привилегировано удовлетворяване би могло да се упражни само в срока на отделното управление на имуществото, т.е. в рамките на 6-месечния срок.